

Utbildningsbokslut 2018

Sammanställning och analys av kliniska utbildningsprocesser och utbildningsinsatser inom
Region Västmanland

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Syftet med ett utbildningsboksut.....	3
Frågeställningar	3
Tillvägagångssätt.....	3
Region Västmanlands utbildningsuppdrag.....	4
Processer och organisation inom utbildningsuppdraget.....	4
Utbildningsrelaterade processer i Ledningssystemet	4
Utbildningsinsatser (per process)	5
Utbilda medicinska sekreterare kliniskt	5
Utbilda undersköterska och skötare kliniskt	5
Utbilda kliniskt i medellånga vårdutbildningar.....	6
Utbilda psykolog kliniskt	9
Utbilda läkarstudenter kliniskt	10
Läkarstudenter från Uppsala universitet	10
Läkarstudenter från Örebro universitet	10
Utbilda allmäntjänstgörande läkare (AT-läkare) kliniskt.....	10
Kompletterande underläkartjänstgöring (KULT).....	11
Utbilda specialiseringstjänstgörande läkare (ST-läkare) kliniskt.....	12
Övrigt	13
Läkarförsörjningssatsning	13
KliPP	14
Analys.....	14
Avtal.....	17
Volym VFU- och praktikveckor	18
Volym Utbildningstjänster	19
Ekonomiska uppgifter	20

Sammanfattning

I utbildningsbokslutet samlas och synliggörs utbildningsinsatser som utförs inom Region Västmanlands utbildningsuppdrag. Utbildningsbokslutet tar utgångspunkt i en definition av utbildningsuppdraget samt i de utbildningsrelaterade processer som finns upptagna i Ledningssystemet, stort fokus blir på volymer i form av genomförda praktikveckor och antal utbildningstjänster.

Totalt 4118 VFU-veckor har genomförts av högskolestudenter (exklusive läkarstudenter), vilket är cirka 200 färre än föregående år. Gällande specialistsjuksköterskeutbildningarna så är antalet genomförda VFU-veckor betydligt färre än föregående år. Den största förklaringen till detta är att antalet genomförda veckor inom inriktningen till distriktssköterska har minskat. Skälet till det är att utbildaren har haft få studenter på programmet vilket är problematiskt ur ett ekonomiskt perspektiv och utbildaren har valt att inte göra något intag vare sig HT18 eller HT19.

Läkarstudenter har genomfört 979 praktikveckor, vilket är något färre än föregående år. Antalet genomförda praktikveckor inom västmanländsk primärvård uppgår till 42, varav 26 av dessa har gjorts av läkarstudenter från Örebro universitet. Förvaltningen Primärvård, psykiatri och habiliteringsverksamhet (PPHV) har mot slutet av 2018 meddelat att deras vårdcentraler inte kommer att tillhandahålla praktik för läkarstudenter (från Örebro universitet) och det kommer i och med det att bli en stor utmaning att nå de 88 årliga praktikveckorna inom primärvården som målsättningen i avtalet med Örebro universitet anges till. Som skäl anges bland annat ett alltför långtgående engagemang, hyrläkare samt brist på fysiska rum.

Volymerna för nyanställda AT-läkare är i nivå med tidigare år medan antalet nyanställda ST-läkare har ökat. Beträffande specialiseringstjänstgöringen finns på grund av kraftig rekrytering av ST-läkare inom primärvården stora svårigheter att täcka behovet av platser för sidotjänstgöring. Orsaker kan vara brist på rum, brist på handledning och konkurrens med egna ST-läkare och därmed verkar det behövs ett antal olika åtgärder för att förbättra situationen. Det finns även ett stort behov av administrativt stöd inom ST-organisationen.

Sammantaget finns det indikationer på att Region Västmanland skulle behöva arbeta mer för att säkerställa sidotjänstgöringsplatser för ST-läkare samt för att möta efterfrågan från lärosäten på *antalet* praktikplatser inom utbildningar till arbetsterapeut, logoped och läkare (inom primärvården). Gällande undersköterskeutbildningen utgör kvalitetsbrister i vuxenelevernas förkunskaper inför praktik ett orosmoln och ett område i behov av åtgärder.

Kostnaderna inom utbildningsuppdraget utgörs huvudsakligen av lön för utbildningstjänsterna AT, ST och PTP och är omfattande. Även tid och lön för praktikhandledning och relaterad kompetensutveckling utgör stora utgiftsposter. Dessa kostnader är emellertid svåra att följa upp. Värt att notera är att det finns indikationer på att handledning av elever och studenter kostar mer produktion än det tillför.

Sammanfattningsvis kan sägas att Region Västmanland är en aktiv medaktör i förverkligandet av verksamhetsförlagd utbildning/praktik och utbildningstjänster medan det är svårt att avgöra om intäkter och kostnader inom utbildningsuppdraget balanserar varandra eller inte.

Syftet med ett utbildningsbokslut

I utbildningsbokslutet, som är avgränsat till Region Västmanlands hälso- och sjukvård, samlas och synliggörs utbildningsinsatser som utförs inom regionens utbildningsuppdrag¹. Underlaget analyseras i syfte att uppskatta i vilken utsträckning utbildningsuppdraget fullgörs, vilket i sin tur bör underlätta formulerandet av möjliga åtgärder och strategier för utveckling. Bokslutet är inte att betrakta som ett ekonomiskt bokslut som har varit föremål för revision utan ska betraktas som en årsrapport.

Frågeställningar

Utbildningsbokslutet försöker besvara följande två frågor:

1. Fullgör Region Västmanland sitt utbildningsuppdrag?
2. Vilka är kostnaderna och intäkterna inom utbildningsuppdraget?

Tillvägagångssätt

Utbildningsbokslutet tar samtidig utgångspunkt i en definition av utbildningsuppdraget samt i de processer som finns upptagna under kärnprocessen "Utbilda kliniskt" och som finns beskrivna i Ledningssystemet. Definitionen av utbildningsuppdraget kan brytas ned i följande underfrågor:

- Är Region Västmanland aktivt i verkställandet av praktik inom gymnasieutbildning inom vård och omsorg, inom vårdutbildningar på högskolenivå och yrkeshögskolenivå samt avseende utbildningstjänsterna AT, PTP och ST?
Volymer (exempelvis antal genomförda praktikveckor) blir här en central aspekt.
- Samverkar Region Västmanland aktivt med skolhuvudmän och lärosäten i utvecklingen av framtida vårdutbildningar?
- Främjar Region Västmanland utvecklingen av goda lärandemiljöer?

I Utbildningsbokslutet redogörs övergripande för processerna inom "Utbilda kliniskt" och vilka volymer det handlar om inom respektive process. För att kunna besvara frågeställningarna ovan har dialog skett med ansvariga studierektorer. Uppgifter om praktikvolymer har hämtats från IT-verktyget Kliniskt placeringsprogram (KliPP) alternativt direkt från aktuell verksamhet. När det handlar om utbildningar som omfattar små volymer har det ofta saknats en utpekad studierektor och registrering av studenter och praktikplaceringar sker inte alltid via IT-stödet KliPP. Uppgifter om intäkter och kostnader har samlats in via Controller-service. Volymer för utbildningstjänsterna AT-läkare och PTP-psykologer har huvudsakligen hämtats från respektive studierektor medan volymer avseende ST-läkare har hämtats från den ST-läkarförteckning som EKV har upprättat sedan 2016.

¹ För en definition av Region Västmanlands utbildningsuppdrag, se avsnitt "Region Västmanlands utbildningsuppdrag" längre fram.

Region Västmanlands utbildningsuppdrag²

Region Västmanlands utbildningsuppdrag omfattar all regionfinansierad vårdverksamhet. Inom uppdraget ryms både utbildningstjänster och utbildningsplatser. I uppdraget ingår att verkställa praktik inom gymnasieutbildning inom vård och omsorg, inom medellånga vårdutbildningar samt inom läkarutbildning, att utbilda AT-läkare och PTP-psykologer så att dessa når legitimation samt att utbilda ST-läkare till specialister. I uppdraget ligger också att aktivt samverka med skolhuvudmän och lärosäten i utvecklingen av framtida vårdutbildningar och att främja utvecklingen av goda lärandemiljöer. Goda lärandemiljöer är ett sätt att möta de kvalitetskrav som ställs på respektive utbildnings verksamhetsförlagda utbildningsplatser. Även att ha en ändamålsenlig stödorganisation runt utbildningarna är en viktig faktor för att nå tillräcklig kvalitet och kvantitet i verksamhetsförlagd utbildning.

Processer och organisation inom utbildningsuppdraget

Utbildningsfrågorna återfinns inom förvaltningarna och inom flera organisatoriska enheter. För att underlätta förståelsen kan man dela in utbildningsfrågorna i kompetens- och fortbildningsfrågor å ena sida och "högre" utbildningsfrågor å andra sidan. Givet syftet för utbildningsbokslutet så är fokus här på de "högre" utbildningsfrågorna.

Utbildningsrelaterade processer i Ledningssystemet

Kärnprocess: Utbilda kliniskt

Underprocesser³:

- Utbilda medicinsk sekreterare kliniskt
- Utbilda undersköterska och skötare kliniskt
- Utbilda kliniskt i medellånga vårdutbildningar (finns flera "underprocesser")
- Utbilda läkare kliniskt (omfattar läkarstudenter, AT-läkare och ST-läkare)
- Utbilda psykolog kliniskt (omfattar PTP-psykologer)

Övergripande kan utbildningsprocesserna beskrivas på nedanstående sätt.

Utbildningsprocesser:

Regionen tar emot beställning av praktikplats från utbildningsanordnaren >> Studierektor fördelar elever/studenter i olika verksamheter alternativt söker praktikplats genom kontakt med verksamheter >> Praktik utförs, vilket normalt inkluderar handledning och bedömning.

Utbildningstjänster (AT, ST och PTP):

Tjänster annonseras >> Anställande verksamhet gör urval och anställning >> Den utbildningstjänstgörande tjänstgör integrerat med utbildningsmoment, inklusive handledning >> Utbildningstjänstgöring bedöms.

En skillnad mellan AT-tjänster (och i viss mån PTP-tjänster) samt ST, är att AT-tjänster alltid annonseras centralt och att samtliga AT-rekryteringar görs inom ramen för en gemensam rekryteringsprocess. Rekryteringsprocesserna för ST-tjänster kan se olika ut men fokus för Utbildningsbokslutet är inte att beskriva och analysera själva rekryteringsprocesserna.

² De formella grunderna för utbildningsuppdraget ges huvudsakligen av Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och av principöverenskommelsen som träffades mellan dåvarande Landstingsförbundet och regeringen år 2001 i samband med det statliga övertagandet av vårdutbildningarna.

³ Även processen "Utbilda tandläkare kliniskt" finns upptagen som en underprocess till "Utbilda kliniskt", dock görs ingen genomgång av den processen i Utbildningsbokslutet.

Utbildningsinsatser (per process)

Utbilda medicinska sekreterare kliniskt

Under 2018 genomfördes i Region Västmanland totalt 580 praktikveckor (så kallade LIA-veckor⁴) av medicinska sekreterare (515).⁵ Den fortsatt höga nivån av genomförda LIA-veckor beror på ett medvetet arbete för att möjliggöra LIA och utbildning av medicinska sekreterare. Ambitionen att hålla en hög nivå av antal genomförda LIA-veckor grundar sig delvis i den bristyrkeslista som Centrum för HR tog fram hösten 2015. Intäkterna från LIA-veckorna var försumbara eller noll, vilket är i linje med de överenskommelser som finns med utbildningsanordnarna för utbildningen. Lokalt är det Medlearn som är utbildningsanordnare och Region Västmanland sitter med i Medlearns ledningsgrupp för utbildningen. De utvärderingar som Medlearn genomför tyder på i huvudsak positiva elevomdömen om LIA-placeringarna. Det har under 2018 varit fortsatt utmanande att hitta platser för elevernas LIA, inte minst eftersom även andra utbildare hör av sig och efterfrågar LIA-platser, men de situationer som har uppstått har gått att lösa. Region Västmanland har under ett par år tagit emot många medicinska sekreterare-elever men bedömningen för de närmaste åren är att rekryteringsbehovet av medicinska sekreterare är någorlunda mättat och Region Västmanland kommer inte att tillhandahålla LIA-platser i samma utsträckning som de senaste åren.

Utbilda undersköterska och skötare kliniskt

Under 2018 genomfördes i Region Västmanland totalt 1059 praktikveckor av elever från vård- och omsorgsprogrammet (1088).⁶ Inom utbildningen finns olika fördjupningar/inriktningar och av de 1059 veckorna genomfördes 174 (213) inom programfördjupning psykiatri medan 885 (875) genomfördes inom programfördjupning akutsjukvård. Medan efterfrågan bland eleverna på så kallade APL-platser⁷ inom akutsjukvårdsfördjupningen är fortsatt hög har Region Västmanland inte rekryteringsbehov eller APL-platser i den omfattning som utbildarna efterfrågar. Målet för Vård och omsorgscollege Västmanland är fortsatt att i samverkan mellan arbetsgivare och utbildare öka intresset för de andra fördjupningarna där rekryteringsbehoven bedöms vara större.

Vård och omsorgscollege är en arbetsgivar driven organisation där både arbetsgivare, utbildare och kommunal sitter representerade och driver frågor gemensamt. Region Västmanland är representerat inom Vård och omsorgscollege. Utbildarna har under året varit cirka 14 till antalet. I de olika styrgrupperna inom Vård och omsorgscollege arbetar man med ständiga förbättringar, framförallt med fokus på APL. Utbildarna erbjuder även utbildningstillfällen för handledare och inom Region Västmanland arrangeras träffar för elevansvariga. Utbildarna gör egna utvärderingar av sina utbildningar men dessa redovisas inte samlat i Vård och omsorgscolleges regionala styrgrupp. Det är en utvecklingspotential att börja arbeta med detta. De intryck som ändå finns är att eleverna är nöjda med placeringarna inom Region Västmanland. Däremot signalerar en del mottagande verksamheter att skillnaden i vuxenelevernas förkunskaper inför praktik blir allt större och miniminivån utgör numera ett betydande bekymmer för en del mottagande verksamheter.

⁴ LIA står för "lärande i arbetslivet".

⁵ Källa: Uppgifterna är hämtade från IT-systemstödet KliPP, 2019-01-02.

⁶ Källa: Uppgifterna är hämtade från IT-systemstödet KliPP, 2019-01-02.

⁷ APL står för "arbetsplatsförlagt lärande".

Utbilda kliniskt i medellånga vårdutbildningar

Inom begreppet "medellånga vårdutbildningar" ryms de flesta vårdrelaterade högskoleutbildningar utom läkarprogrammet. I Ledningssystemet finns följande processer beskrivna:

- Arbetsterapeut
- Fysioterapeut
- Logoped
- Sjuksköterska
- Specialistsjuksköterska
 - Anestesi
 - Barnmorska⁸
 - Distriktssköterska
 - Intensivvårdssjuksköterska
 - Operationssjuksköterska
 - Psykiatrisjuksköterska
- Enstaka studerande från andra medellånga vårdutbildningar
 - Biomedicinsk analytiker
 - Dietist
 - Röntgensjuksköterska
 - Socionom

Under 2018 genomfördes enligt sammanställningen på sidan 18 totalt 4118 VFU-veckor av högskolestudenter (4331) från ett tiotal lärosäten. Av dessa har 327 veckor genomförts hos privata utförare (306) medan resten har utförts inom Region Västmanlands verksamheter.⁹

Specifikt om arbetsterapeututbildningen

Det har skett en viss minskning av antalet genomförda VFU-veckor under 2018 (75 stycken) jämfört med de två föregående åren. Att hålla en hög nivå på antalet genomförda VFU-veckor är eftersträvänsvärt mot bakgrund av att arbetsterapeut finns upptaget på Region Västmanlands bristyrkeslista från hösten 2017. Region Västmanland är sedan hösten 2018 representerat i Örebro universitet branschråd för arbetsterapeututbildningen. De intryck som finns är att studenterna är nöjda med sin VFU i Region Västmanland. Ett problem i processen är bristen på praktikplatser då Region Västmanland har fått praktikförfrågningar som inte har kunnat verkställas. Orsaken till att Region Västmanland inte har kunnat tillhandahålla praktikplatser uppges vara brist på handledare.

Specifikt om fysioterapeututbildningen

Det har genomförts något färre VFU-veckor under 2018 jämfört med föregående år. Region Västmanland har erbjudit VFU-platser i nivå med tidigare år men utbildaren (MDH) har inte utnyttjat de tillhandahållna platserna. Regelbunden kvalitetsutvärdering av den verksamhetsförlagda utbildningen behandlas i Mälardalens högskolas (MDH) Branschråd Fysioterapi, där Region Västmanland är representerat.

⁸ Barnmorska är egentligen inte en inriktning inom specialistsjuksköterskeutbildningen, men är kategoriserad så i Ledningssystemet.

⁹ Källa: Uppgifterna är huvudsakligen hämtade från IT-systemstödet KliPP, 2019-01-04. Några verksamheter använder inte systemstödet och har rapporterat via e-post. Det finns potentiella felkällor till siffran över antal VFU-veckor. Dels vid själva inläggnen i KliPP, dels genom att det inte har gått att samla in alla VFU-veckor från enheter som inte använder systemet. Felkällorna bedöms inte påverka helhetsbilden.

Det har återigen krävts ett stort arbete för att lyckas hitta de VFU-platser som MDH har efterfrågat, samtidigt som MDH sedan inte har nyttjat de erbjudna VFU-platserna. Högskolan gör en fördelning av praktik inom slutenvård, öppenvård och habilitering/kommun och där tanken är att studenterna ska göra praktik inom samtliga tre "spår". Det ställer till problem eftersom det är svårt att hitta samma antal platser inom alla tre "spåren". Det har också funnits kritik mot att spåren inte längre är relevanta och inte motsvarar den aktuella vård bilden.

MDH har bestämt att från och med hösten 2019 göra två intag per år om 25-30 studenter. EKU har försökt räkna på effekterna av dessa förändringar och vilka konsekvenser förändringarna skulle få i termer av praktikplatsbehov. På grund av komplexiteten i programmets upplägg har det inte varit enkelt att räkna på praktiksplatsbehovet i enskilda verksamheter och den samlade bedömning som har gjorts innebär att Region Västmanland, mot bakgrund av de svårigheter som idag råder med att placera fysioterapeutstudenter samt att tillgången till nyexaminerade fysioterapeuter inte bedöms som bristfällig, under överskådlig framtid inte kommer att tillhandahålla fler VFU-veckor än idag. Region Västmanland välkomnar i övrigt utökningen av programmet om högskolan söker VFU-platserna hos kommuner eller i andra län.

Specifikt om logopedutbildningen

Under 2018 genomfördes något färre VFU-veckor jämfört med föregående år. Hanteringen av studenter är väldigt decentraliserad och den centrala hanteringen omfattar i dagsläget endast att hantera studenterna i KliPP och att fakturera utbildningsanordnaren. Uppgifter om kvalitet och representation i branschråd eller liknande finns inte tillgängligt. Avtalet med utbildningsanordnaren Uppsala universitet har reviderats under 2018 och under revideringsarbetet visade sig att Region Västmanland inte hade möjlighet att erbjuda lika många VFU-veckor som tidigare med anledning av tillfällig brist på handledare.

Specifikt om sjuksköterskeutbildningen

Antalet genomförda VFU-veckor uppgick under år 2018 till 2645 stycken (2864)¹⁰, vilket är en tydlig minskning. Minskningen är delvis väntad eftersom MDH:s reviderade sjuksköterskeprogram innehåller färre VFU-veckor än tidigare. Däremot är minskningen större än väntat och beror på att MDH har haft färre studenter än tidigare som har behövt VFU-plats. Varför det har varit så har inte gått att hitta en tydlig förklaring till.

Utvärderingsresultat från läsåret HT17/VT18 av MDH:s sjuksköterskeprogram inklusive VFU:n i Region Västmanland visar sammantaget en bild av god kvalitet ur såväl studenternas, huvudhandledarnas som kliniska adjunkternas perspektiv. Resultaten inom psykiatri har sjunkit något men där är en trolig förklaring att det har varit ett besvärande stort antal genomförda VFU-veckor eftersom MDH:s sjuksköterskeprogram efter omstruktureringar "krockade" med dubbla placeringar inom psykiatri (detta förväntas dock inte vara ett bekymmer efter 2018). Det har varit relativt svårt att få in utvärderingssvar från enhetschefer eller motsvarande. Detta har varit ett återkommande problem och här kan ytterligare insatser behövas.

¹⁰ Källa: Uppgifterna är hämtade från IT-systemstödet KliPP, 2019-01-02.

Kring sjuksköterskeprogrammet, som är den volymmässigt största utbildningen, finns en omfattande stödorganisation och samverkan med utbildningsanordnaren MDH. Region Västmanland är bland annat representerat i Branschråd Vård och det finns olika samverkansforum mellan utbildare och arbetsliv för att skapa samsyn, utveckla goda lärandemiljöer och för att främja att utbildningen lever upp till både akademiska krav och arbetslivets behov. I stödorganisationen runt utbildningen finns bland annat kliniska adjunkter. MDH har fem kliniska adjunkter varav Region Västmanland har delfinansierat fyra av dessa (men från hösten 2018 så delfinansieras tre kliniska adjunkter som ett resultat av att antalet VFU-veckor minskar i det reviderade sjuksköterskeprogrammet). En framtidsfråga för utbildningen som MDH lyfter fram är behovet av att tillskapa ytterligare kombinationstjänster i form av kliniska lektorat, vilket skulle ses som en kvalitetshöjning.

Specifikt om specialistsjuksköterske-inriktningar och barnmorskeutbildning

På totalen har antalet genomförda VFU-veckor minskat betydligt, från 479 år 2017 till 379 år 2018. Samtliga VFU-veckor inom ambulansinriktningen har inte gått att samla in uppgift om på grund av att svar saknas från verksamheten. Genomförda VFU-veckor inom inriktningen till distriktssköterska har minskat betydligt för andra året i rad. Skälet till det är att MDH under året har haft färre studenter på programmet. MDH beslutade under året att ställa in intaget till distriktssköterske-inriktningen avseende både HT18 och HT19, detta med anledning av få sökande och få registrerade studenter. Flera åtgärder har vidtagits för att möjliggöra VFU på hemmaplan för västmanländska distriktssköterskestudenter (och därmed underlätta studiesituationen) som studerar vid andra lärosäten.

Under 2018 finns tecken på att få studenter och svag ekonomisk bärkraft gör att det finns oro för huruvida psykiatri-inriktningen och i viss mån för intensivvårdsinriktningen kan ges över tid. MDH gör för tillfället en särskild översyn av sitt utbildningsutbud avseende specialistsjuksköterskeinriktningar och de signaler som har kommit tyder på att MDH:s framtida utbud kan komma att få en profilering mot akutsjukvård och hemsjukvård till förmån för en reformerad distriktssköterskeinriktning.

När det gäller utbildningen till barnmorska så är bedömningen nu att ett maxtak har nåtts beträffande antalet VFU-veckor. Förlossningen, som är en viktig del i VFU:n, har nått sitt maxtak och studenterna fördelas numera dag, kväll och natt. Även efterfrågan på VFU-platser inom primärvården är bitvis högre än tillgången. Här lider systemet av att primärvården till sin natur omfattar sårbarhet i form av ensamma handledare och trånga lokaler.

Region Västmanland är representerat i MDH:s Branschråd Vård samt att man har representanter i Karlstads universitets nätverk för operationsinriktningen (CNV). När det gäller kvalitetsarbete så gör MDH utvärderingar och verksamheter har egna utvärderingar. Utvärderingar presenteras dock inte i Branschråd Vård men utvärderingsresultat diskuteras inom CNV. Intrycket är att VFU-platser inom specialistsjuksköterskeutbildningen generellt håller hög kvalitet och att studenterna är nöjda och känner sig väl mottagna.

Specifikt om studerande från andra medellånga vårdutbildningar

Processerna finns mer utförligt beskriva för biomedicinsk analytiker och för röntgensjuksköterska, men inte för dietist och inte för socionom. Hanteringen av praktikplatser för samtliga dessa utbildningar utom socionomutbildningen sker till stora delar decentraliserat. Det finns avtal som rör verksamhetsförlagd utbildning för dessa utbildningar, utom för dietist, men vo-

lymerna är ganska små. Sedan hösten 2018 finns vid EKU ytterligare en studierektor för medellånga vårdutbildningar som har ett särskilt ansvar för de paramedicinska utbildningarna och andra närliggande vårdutbildningar. Det innebär att ett mer offensivt kvalitets- och kvantitetsarbete möjliggörs för dessa utbildningar. Exempelvis har en kartläggning av befintliga strukturer inom dietistutbildningen påbörjats och volymer av genomförda VFU-veckor inom den utbildningen har kunnat samlas in. Sedan 2018 finns ett reviderat avtal mellan Region Västmanland och MDH med specificerade nivåer för VFU-veckor inom socionomutbildningen. Detta mot bakgrund av att kurator, vilket är ett yrke som normalt ställer krav på socionomexamen, sedan hösten 2015 finns upptaget på Region Västmanlands bristyrkeslista.

Utbilda psykolog kliniskt

Den kliniska utbildningen av psykologer kan för regionens del sägas omfatta först den verksamhetsförlagda utbildningen inom grundutbildningen, och därefter tillhandahållande av praktisk tjänstgöring för psykologer (PTP). Från och med 2018 har Region Västmanland avtal med Örebro universitet angående VFU för psykologstudenter. VFU-perioden är 15 veckor och genomförs under den sjätte terminens studier. Under 2018 har 6 psykologstudenter genomfört sin VFU inom Region Västmanland, varav 3 från Örebro universitet.

En godkänd PTP-tjänstgöring, motsvarande ett års heltidstjänstgöring, behövs för att få psykologlegitimation. PTP är en praktisk utövning av psykologyrket integrerat med utbildningsmoment. Syftet är att psykologen ska påbörja utvecklingen mot en professionell identitet och bli duglig i att tillämpa de kunskaper som universitetsutbildningen har gett. Studierektor för PTP ansvarar för Region Västmanlands utbildningsprogram. Utbildningsprogrammet består av träffar varannan fredag, varav hälften av träffarna är studiebesök och seminarier och hälften är kollegieträffar med diskussion kring ämnen som etik, juridik, samverkan samt evidensbaserad praktik.

Sex tjänster per år finansieras centralt och därutöver anställs ungefär lika många av och på enheter direkt. Under 2018 nyanställdes 12 PTP-psykologer (12) och sammantaget var 25 PTP-psykologer anställda för PTP-tjänstgöring (29). Av dessa blev 11 klara med sin PTP under 2018 (18), varav 8 fortsatte att arbeta inom regionen som legitimerade psykologer (13).¹¹

Kvaliteten i Region Västmanlands PTP-program bedöms överlag vara god, bedömning grundar sig bland annat i enkätutvärdering av PTP-psykologerna. PTP-psykologerna har varit nöjda med PTP-året och med handledarna. Det har dock förekommit synpunkter på verksamhetens organisation och arbetssätt/arbetsbelastning. Några förändringar har gjorts av PTP-programmets uppläggning, bland annat att diskussionerna på kollegieträffarna baseras på loggböcker som PTP-psykologerna för samt att studiebesök och seminarier har fått mer tonvikt på praktisk kunskap och färdighetsträning än enbart presentation av psykologrollen. Nytt är också att studierektor bjudit in alla PTP-handledare för informationsträffar. PTP-processen är föremål för ständigt förbättringsarbete genom samtal och samverkan mellan studierektor, chefer, handledare, förvaltning, HR och EKU.¹²

¹¹ Källa: E-post från PTP-studierektorn 2019-01-03.

¹² Källa: E-post från PTP-studierektorn 2019-01-03.

Utbilda läkarstudenter kliniskt

Från 2018 tar Region Västmanland emot studenter från Uppsala universitet för praktik inom slutenvård och primärvård samt från Örebro universitet för praktik inom primärvård. Till och från inkommer även spontana praktikförfrågningar från läkarstudenter. Enheten för kunskapsstyrning och utbildning har upprättat en handläggningsordning för inkommande praktikförfrågningar och arbetar löpande med att upprätthålla den strukturen. Hållningen i Region Västmanland är att bara erbjuda praktik om försäkring och kvalitetssäkring av utbildningen är säkerställt. Studenter vid svenska lärosäten är försäkrade via sina lärosäten och Region Västmanland har sedan hösten 2014 en praktikplatsförsäkring motsvarande en fullgod olycksfallsförsäkring för svenskar och EU-medborgare som verkar under anställningsliknande förhållanden inom Region Västmanland och som kan användas vid enstaka praktikförfrågningar. Försäkringen omfattar bland annat läke-, rese- och tandbehandlingskostnader samt invaliditet på grund av olycksfall.

Läkarstudenter från Uppsala universitet

Under 2018 genomfördes i Region Västmanland totalt 953 praktikveckor av läkarstudenter från Uppsala universitet (993). Av dessa fullgjordes 937 inom slutenvården (inklusive psykiatri) och 16 inom primärvården.¹³ Region Västmanland har sedan flera år avtal med Uppsala universitet om VFU-platser omfattande 900 praktikveckor per år. Samverkan mellan Region Västmanland och Uppsala universitet sker i övrigt framförallt genom att regionens studierektor för läkarstudenter har regelbunden kontakt med företrädare för läkarprogrammet. I samband med årliga klinikträffar, som är ett viktigt inslag i förbättringsarbetet, diskuteras behov av förändringar och eventuella brister och då går även resultaten från utvärderingsverktyget Klinik-KURT igenom. Resultat från Klinik-KURT visar att studenterna i stort är nöjda med sin praktik inom Region Västmanland. Svarsfrekvensen kan dock förbättras och det pågår arbete för att höja denna genom exempelvis påminnelser.

Läkarstudenter från Örebro universitet

Sedan 2018 har Region Västmanland avtal med Örebro universitet där målsättningen är att Region Västmanland årligen ska tillhandahålla cirka 88 praktikveckor på vårdcentraler som är belägna rent geografiskt i angränsande till Region Örebro. Under höstterminen 2018 genomfördes totalt 26 praktikveckor. Projektet har dragits med igångsättningsproblem då flera vårdcentraler i sista stund meddelade att man inte kan ta emot läkarstudenter. Efter att förvaltningen PPHV mot slutet av 2018 meddelade att deras vårdcentraler inte kommer att tillhandahålla praktik för läkarstudenter så kommer det att bli en stor utmaning att nå de 88 årliga praktikveckorna inom primärvården. Eftersom primärvårdsprogrammet¹⁴ stadgar att vårdcentraler ska ta emot studenter om man har aktuell profession verksam vid vårdcentralen så borde det teoretiskt inte vara några styrningsmässiga utmaningar att hitta praktikplatser för läkarstudenter inom primärvården. Samverkan mellan Region Västmanland och Örebro universitet sker framförallt genom utbildningssamordnare från EKU som medverkat vid läkarprogrammets regionråd i Örebro samt har regelbunden kontakt med vårdcentraler och ansvariga för utbildningen.

Utbilda allmäntjänstgörande läkare (AT-läkare) kliniskt

För att erhålla legitimation och därmed kunna utöva läkaryrket självständigt krävs efter avlagd läkarexamen en godkänd allmäntjänstgöring som läkare, så kallad AT. I Västmanland

¹³ Källa: E-post från utbildningssamordnare för läkarstudenter, 2019-01-02.

¹⁴ Källa: Primärvårdsprogrammet 2019, kapitel 12 Forskning, utveckling och utbildning FoUU.

omfattar AT-tjänstgöringen totalt 21 månader (Socialstyrelsens minimikrav är 18 månader) fördelat på fyra medicinska områden. En regionövergripande riktlinje för AT ligger till grund för att garantera att målbeskrivningen uppfylls samt att riktlinjen beskriver hur verksamheten kring AT är uppbyggd.¹⁵

Under 2018 nyanställdes 40 AT-läkare (40) och det fanns kring månadsskiftet november-december 70 (72) AT-läkare i tjänst och ytterligare 6 som är lediga av olika orsaker.¹⁶ Utökning av antalet AT-tjänster till dagens cirka 40 nyanställda per år har gjorts i omgångar från 2013, då det nyanställdes 32 AT-läkare per år. Bedömningen som har gjorts är att nuvarande nivå på intag är vad Region Västmanland klarar av om kvaliteten ska bibehållas.

I 2018 års AT-ranking (som arrangeras av Sveriges Yngre Läkares Förening, SYLF) kom Region Västmanland på plats 19 av 68.¹⁷

Sjukhus/ort	Placering 2018	Snittbetyg 1-6 2018	Placering 2017	Snittbetyg 1-6 2017
Centrallasarettet Västerås	19	5,09	4	5,50
Sjukhuset i Köping			20	5,07

Det är en viss försämring jämfört med föregående år även om man tar hänsyn till att orterna tidigare sär-redovisades. Intresset för AT i Region Västmanland, som också kan ses som en kvalitetsindikator, är fortsatt mycket högt då det vid senaste intaget fanns 301 (351) sökande till 19 platser.¹⁸

AT-processen är i ständig utveckling genom att det sker en kontinuerlig bedömning av AT via enkätförfrågningar var tredje månad. Resultatet redovisas för ansvariga på de olika kliniskerna via AT-rådet, som består av två representanter från varje AT-grupp. Rådet jobbar framförallt med förbättring/förändringsarbeten och träffas cirka tre gånger per termin. Även studierektorsgruppen (klinikansvariga) träffas regelbundet utifrån planering och för att arbeta med förbättring av AT i Västmanland. Utöver det finns en styrgrupp som vid behov kan sammankallas när beslut i större frågor ska tas, då med representanter från båda grupperna.

Kompletterande underläkartjänstgöring (KULT)

Region Västmanland inrättade under år 2014 så kallade KULT-tjänster, en ett-årig Kompletterande Underläkartjänstgöring. Kraven för att kunna söka dessa tjänster är en läkarlegitimation, ej äldre än två år, från ett annat EU-land samt godkända språkkunskaper i svenska motsvarande nivå C1. Detta motsvarar Socialstyrelsens krav på svensk-kunskaper för att erhålla en svensk läkarlegitimation. Tjänsterna har inriktning vuxenpsykiatri eller allmänmedicin. Syftet med dessa tjänster är att erbjuda en introduktion i svensk sjukvård samt att ge en bred medicinsk och praktisk erfarenhet inför en specialiseringstjänstgöring (ST) inom vuxenpsykiatri eller allmänmedicin. Under 2018 nyanställdes 1 KULT-läkare (3) och under 2018 avslutade 2 personer (4) sin KULT-anställning. 1 av dessa påbörjade ST inom vuxenpsykiatri. 1 slutade i regionen.¹⁹ Utifrån erfarenheter gjorda under 2018, där en aspekt är att ha rätt förväntningar på KULT-läkarna, planeras upplägget finjusteras till 2019.

¹⁵ Se dokument "Allmäntjänstgöring för läkare (AT)", 22148-3, i Ledningssystemet.

¹⁶ Källa: E-post från AT-samordnare, 2018-11-15.

¹⁷ Källa: SYLF:s webbrapport, <https://sif.se/syfl/app/uploads/2018/09/ranking-2018.pdf>, hämtad 2018-11-15.

¹⁸ Källa: E-post från AT-samordnare, 2018-11-15.

¹⁹ Källa: E-post från AT-samordnare, 2018-11-15.

Utbilda specialiseringstjänstgörande läkare (ST-läkare) kliniskt

I november 2018 hade Region Västmanland totalt 241 anställda ST-läkare, vilket kan jämföras med fjolårssiffran 231. Under 2018 har 51 (26 nov 2018) (48) ST-läkare nyanställts, inklusive ST-läkare vid privat drivna vårdcentraler. Uppgifterna kommer från Region Västmanlands ST-läkarförteckning över aktuella ST-läkare. Rekryteringsbehovet av ST-läkare är svårt att skatta då det till stor del beror på förmåga att behålla de som utbildats som färdiga specialister samt vad som händer med exempelvis nivåstrukturering och beslut som följer på slutbetänkandet i utredningen "God och Nära vård" under 2019. Detta får följas.

Regionövergripande ST-studierektor samt studierektorskollegiet, med övriga 20 ST-studierektorer, har under året fortlöpande utvärderat och arbetat med det ST Utbildningsprogram som Region Västmanland sedan 2017 erbjuder för att täcka de obligatoriska kurskraven för specialitetsövergripande a- och b-delmål (enligt SOSFS 2015:8). Utbildningsprogrammet kräver stora administrativa resurser från såväl studierektorsorganisationen som från Lärcentrum. Detta har blivit särskilt tydligt sedan EKU under våren avvecklade en administrativ stödresurs. Vid omstrukturering av FoUU-organisationen inom Centrum för hälso- och sjukvårdsutveckling (Regionkontoret) måste detta tas i beaktande och en särskild administrativ resurs kopplas till utbildning för AT- och ST-läkare för att arbetet ska löpa smidigare.

Det finns på grund av kraftig rekrytering inom primärvården stora svårigheter att täcka behovet av platser för sidotjänstgöring²⁰. Orsakerna varierar såsom brist på rum, brist på handledning och konkurrens med egna ST-läkare. Den beslutade prioriteringsordningen räcker inte och upplägg och innehåll i allmänläkarnas ST bör ses över på regionövergripande nivå, i dialog med ST-studierektorer i allmänmedicin och SFAM (specialitetsföreningen för allmänmedicin), om inte rekrytering av ST-läkare ska behöva bromsas för att skydda utbildningens kvalitet. Andra sätt att tänka och arbeta när det gäller sidotjänstgöring bör också prövas.

Resultatet från 2017 års utvärdering av ST-utbildningens kvalitet (ST-enkäten) har under året redovisats för ledningsgrupperna för PPHV och Västmanlands sjukhus (VS) samt för Vårdvalsrådet. Avtal har tecknats med Lipus AB avseende lagstadgad extern granskning av ST-utbildningens kvalitet, så kallad SPUR-inspektion. Planering pågår nu i respektive verksamhet för granskning under 2019.

ST Fokus (tidigare ST Forum) har åter att anordnats den 23 november 2018. Detta innehåller ett uppmärksammande av färdiga specialistläkare, enligt tidigare beslut i hälso- och sjukvårdsgruppen. Vid firandet av nyblivna specialistläkare inbjuds även huvudhandledarna. Handledarna är en central grupp för utbildning av specialistläkare. Regionövergripande ST-studierektorn är därför även delaktig i handledarutbildningen för läkare och enskilda fortbildningssatsningar för handledarna, däribland en ny återkommande repetitionsutbildning med fokus på bedömningsmetoder två gånger per år samt att en fortbildningsdag har erbjudits (tillsammans med AT-enheten och handledare för AT/läkarstudenter). Handledarna kommer sannolikt behöva stärkas och prioriteras ytterligare framöver, i en anpassning till kraven för en ny Bastjänstgöring för läkare.

²⁰ I ST-utbildningen ingår klinisk tjänstgöring på andra kliniker/enheter än där ST-läkaren är grundanställd, vilket benämns sidotjänstgöring eller randning.

Övrigt

Läkarförsörjningssatsning

Region Västmanland har de senaste åren haft en återkommande satsning på läkarförsörjning, kallad läkarförsörjningssatsningen. Under 2018 har följande åtgärder finansierats:

- Satsningar på att behålla ST-läkare och nyblivna specialistläkare, 300.000 kr
- Satsningar på rekryteringsaktiviteter, 100.000 kr

Beträffande satsningar på att behålla ST-läkare och nyblivna specialistläkare så har pengar satsats på kostnader i samband med ST Utbildningsprogram, ST Fokus, fortbildning och fortsatt lärande som nybliven specialist samt på implementering av riktlinjer för ST. ST Fokus är ett led i läkarförsörjningssatsningens behålla-perspektiv och där diplomerades 21 av 29 möjliga färdiga specialistläkare från 2018. 27 av de 29 är fortsatt verksamma i Region Västmanland. Då detta är ett årligt återkommande evenemang bör kostnaderna för ST Fokus ingå i budgetramen. Angående satsning på fortbildning och fortsatt lärande har kontakter tagits för genomförande av ett första stormöte samt att en arbetsgrupp för att tillvarata läkarnas intresse för och kompetens inom ledarskap har startats. När det gäller implementering av Region Västmanlands riktlinjer för ST planeras en studierektorsutbildning under våren. Förhoppningen är även en fortbildningsdag för ST-handledare under våren.²¹

Resultat är svårt att mäta då det dels saknas utgångsdata, dels har flertalet insatser inte skett ännu eller skett för nyligen för att se effekt. Däremot kan man se ständigt förbättrade betyg på utbildningar i ST Utbildningsprogram tack vare satsningar på att finslipa innehållet. Man har också fått positiva och uppskattande omdömen från deltagare vid ST Fokus (såväl de diplomerade som deras handledare). Det kan bidra till ett bättre arbetsklimat (viktigt för att behålla) och en mer positiv syn på region Västmanland som arbetsgivare.²²

Avseende punkten om PPHV:s rekryteringsinsatser mot utlandsutbildade läkare så har pengarna finansierat deltagande i en utlandskongress (gick av stapeln i Riga i oktober 2018) som anordnas av Svenska Läkarförbundet Student Utland. Kongressen anordnades för sjunde året i rad och syftar till att utlandsstuderande och region- och landstingsrepresentanter ska få möjlighet att mötas. Kongressen bedöms vara en mycket viktig arena för både rekrytering och nätverksbyggande. Sammantaget deltog cirka 300 studenter och arbetsgivarföreträdare. Intresset för Västmanland var stort och regionens centrala läge i Mälardalen tillsammans med en stor andel nöjda läkarstudenter från framför allt sommarperioderna tros bidra till engagemanget för regionen som arbetsgivare. Koncepten som inrättats i form av KULT, Introduktionstjänster inom primärvården och AT fick stort fokus. Förvaltningen PPHV har under flera år satsat på att anställa utlandsstuderande läkare under sommaren som ett led i att trygga förvaltningens långsiktiga läkarförsörjning. Under sommaren 2018 anställdes läkarstudenter både inom Psykiatri och Primärvården som då rekryterades efter kongressen 2017. En stor andel uppvisar konkret intresse för att efter avslutad läkarutbildning söka anställning inom regionen. Under kongressen tog man emot intresseanmälningar och rekrytering av läkarassistenter och underläkare till Primärvården och Psykiatri för sommaren 2019 är inledd.²³

²¹ Källa: E-post från regionövergripande ST-studierektorn, 2018-11-27.

²² Källa: E-post från regionövergripande ST-studierektorn, 2018-11-27.

²³ Källa: E-post från personalchef PPHV, 2018-12-05.

KliPP

Region Västmanland använder ett IT-stöd för kliniska praktikplaceringar (KliPP). De årliga kostnaderna för KliPP är relativt små men ökande, kostnaden för 2018 uppgick till 19 800 kronor (17 400).²⁴ Enligt leverantören beror detta på ökade kostnader för drift samt licens- och uppgraderingskostnader gällande databasserver, webserver, brandvägg, DNS-server och nya https-certifikat. Den framtida kostnadsutvecklingen för ett IT-stöd för praktikplaceringar är fortsatt osäker beroende på hur drift och utveckling av IT-stödet kan lösas.

Hittills har minimal utveckling av IT-stödet genomförts men ett mer utvecklat IT-stöd för antas kunna vara ett stöd gällande exempelvis uppföljning, statistik och som verktyg för att avlasta bland annat chefer och huvudhandledare gällande information och obligatoriska moment inför praktik. Information och obligatoriska moment inför praktik är exempelvis fullgjord utbildning i Cosmic, underskriven sekretessblankett och ifylld hälsodeklaration. Under senare år har det också blivit tydligt att KliPP har haft svårt att fullt ut motsvara moderna krav på informationssäkerhet. Diskussioner förs med andra landsting/regioner om behov och om nuvarande leverantörs utvecklingsmöjligheter eller om andra lösningar (såsom upphandling) ska sökas.

Analys

Bokslutet visar att Region Västmanland aktivt samverkar med skolhuvudmän och lärosäten med fokus på utvecklingen av framtida vårdutbildningar och på goda lärandemiljöer samt att Region Västmanland verkställer såväl utbildningsplatser (verksamhetsförlagda delen av gymnasieutbildning inom vård och omsorg, inom medellånga vårdutbildningar samt inom läkarutbildning) som utbildningstjänster (AT-läkare, PTP-psykologer och ST-läkare). Det finns dock indikationer på att Region Västmanland skulle behöva arbeta mer för att öka möjligheterna att ta emot arbetsterapeutstudenter, logopedstudenter och läkarstudenter inom primärvården samt för lösa situationen med behov av sidotjänstgöringsplatser för ST-läkare inom allmänmedicin.

Givet att det finns över 100 arbetsterapeuter anställda inom Region Västmanland borde det vara möjligt att tillhandahålla fler VFU-veckor än de 75 som genomfördes år 2018, åtminstone på sikt. Sedan hösten 2018 finns vid EKU ytterligare en studierektor för medellånga vårdutbildningar som har ett särskilt ansvar för de paramedicinska utbildningarna (som arbetsterapeututbildningen) och andra närliggande vårdutbildningar. Det innebär att ett mer offensivt kvalitets- och kvantitetsarbete möjliggörs för dessa utbildningar vilket borde vara gynnsamt för omfattningen av antalet genomförda VFU-veckor av arbetsterapeutstudenter.

Även antalet praktikveckor för läkarstudenter inom primärvården borde kunna vara högre än 2018 års nivå. Förvaltningen PPHV har mot slutet av 2018 meddelat att deras vårdcentraler inte kommer att tillhandahålla praktik för läkarstudenter (från Örebro universitet) och det kommer i och med det att bli en stor utmaning att nå de 88 årliga praktikveckorna inom primärvården som målsättningen i avtalet med Örebro universitet anges till. Skäl för att inte ta emot studenter uppger PPHV vara att engagemanget i Örebro universitets läkarutbildning blir alltför långtgående (flerårigt), hyrläkare (och därmed brist på kontinuitet och risker för handledningskvaliteten) samt brist på fysiska rum. Argumenten kan vara rimliga ur ett strikt

²⁴ Uppgiften är hämtad från ekonomisystem, 2019-01-02.

kvalitetsperspektiv men ska vägas mot framtida rekryteringssvårigheter, en nationellt utbyggd läkarutbildning med ökad efterfrågan på praktik och en framtida vård med större primärvårdsfokus.

När det gäller utbildningen till barnmorska så är bedömningen att ett maxtak har nåtts beträffande antalet VFU-veckor. Förlossningen har nått sitt maximum och även inom primärvården är efterfrågan på VFU-platser bitvis högre än tillgången. Här lider systemet av att primärvården till sin natur omfattar sårbarhet i form av ensamma handledare och trånga lokaler. Enkla lösningar är svåra att hitta och en förhoppning är att utbildaren kan hitta de VFU-platser som efterfrågas i andra län.

I 2017 års Utbildningsboks slut konstaterades att det då fanns skäl att tro att volymerna av studenter var så låga att specialistsjuksköterskeinriktningen till distriktssköterska långsiktigt inte ansågs ekonomiskt bärkraftig. Den farhågan besannades i och med att MDH under året ställde in intaget till inriktningen till distriktssköterska avseende både HT18 och HT19. I årets Utbildningsboks slut behöver samma farhåga beträffande få studenter och svag ekonomisk bärkraft uttryckas för psykiatri-inriktningen och i viss mån för intensivvårdsinriktningen. MDH gör för tillfället en särskild översyn av sitt utbildningsutbud avseende specialistsjuksköterskeinriktningar. Utifrån de signaler som har kommit finns en oro för att MDH:s framtida utbud av specialistsjuksköterskeutbildningar kommer att få en profilering mot akutsjukvård och hemsjukvård till förmån för en reformerad distriktssköterskeinriktning (typ primärvårds- eller närvårdssjuksköterska).

En del verksamheter som tar emot elever från vård och omsorgsprogrammet signalerar att skillnaden i vuxenelevernars förkunskaper inför praktik blir allt större och att miniminivån numera utgör ett betydande bekymmer för en del mottagande verksamheter. Det är inte orimligt att tänka sig att det finns en nedre gräns för hur förberedda elever/studenter kan vara för att handledning i verkligheten ska vara möjligt och motiverande. När det gäller gymnasial vuxenutbildning verkar en gräns ha nåtts och Region Västmanland kan behöva överväga olika åtgärder för att dels skydda goda handledarkrafter från uttröttnings, dels skicka en signal till utbildarna om att de måste upprätthålla utbildningskvaliteten och kunskaperna inför praktik. En positiv utveckling inom området är i alla fall att en större andel gymnasieungdomar (som är mer förberedda än vuxeneleverna) gör APL samt att Skolverket under 2018 har skärpt kraven (gällande svenska och samhällskunskap) inom vård- och omsorgsprogrammet.

Beträffande specialiseringstjänstgörande ST-läkare finns på grund av kraftig rekrytering inom primärvården stora svårigheter att täcka behovet av platser för sidotjänstgöring. Orsakerna varierar såsom brist på rum, brist på handledning och konkurrens med egna ST-läkare och därmed verkar det behövas ett antal olika åtgärder för att förbättra situationen. Det finns ett stort och ökande behov av administrativt stöd inom ST-organisationen, framförallt stöd till regionövergripande ST-studierektorn. Administrativa uppgifter med koppling till ST är idag spritt på en handfull funktioner/personer varav den regionövergripande ST-studierektorn är en. Det kan inte anses vara rätt använd kompetens och resurser för att tillskapa ett särskilt administrativt stöd för ST-frågor behöver övervägas.

Sedan år 2016 har den årliga kostanden för IT-stödet för praktikplaceringar (KliPP) ökat med 27 procent. Den framtida kostnadsutvecklingen för systemet är fortsatt osäker beroende på hur drift och utveckling kan lösas. Det har under flera år funnits frågetecken kring hur den långsiktiga driften och utvecklingen av programmet ska hanteras och hur driften kan bli

mindre nyckelpersonsberoende. Ett mer utvecklat IT-stöd för praktikplaceringar antas kunna vara ett stöd gällande exempelvis uppföljning, statistik och som verktyg för att avlasta bland annat chefer och huvudhandledare gällande information och obligatoriska moment inför praktik. Mycket talar för att IT-stödet KliPP bör uppgraderas eller helt bytas ut men finansiering för åtgärder som går utöver nuvarande årsprenumeration behöver i så fall säkras.

Region Västmanlands intäkter inom utbildningsuppdraget kommer huvudsakligen från det produktionstillskott som utbildningstjänsterna tillför. Detta är svårt att mäta i reda pengar. Istället utgör ersättningen från lärosäten för VFU-veckor och läkarstudenters praktikveckor betydande intäktskällor i reda pengar. Kostnaderna inom utbildningsuppdraget utgörs huvudsakligen av lön för utbildningstjänsterna och är omfattande. Även tid och lön för handledaruppdrag inom VFU utgör stora utgiftsposter och det finns indikationer på att handledning av studenter kostar mer produktion än det tillför.²⁵ Dessa kostnader är emellertid svåra att följa upp och följs inte upp i det här bokslutet. Att göra en avvägning mellan huruvida intäkter och investeringar/kostnader som kan härledas till utbildningsuppdraget balanserar varandra eller inte är svårt. Risker är att beräkningarna innehåller stora osäkerheter och än så länge har det inte bedömts rimligt att göra ett mer ekonomiskt bokslut över utbildningsuppdraget.

²⁵ Se Sundström och Almström (2016) Arbetsmiljö- och produktionsmätningar och produktionstekniskt arbete inom slutenvården i VG-regionen 2009 – 2016. Skövde: Skaraborgs sjukhus, Dnr SkaS 291-2016, sidan 10.

Avtal

Tabellen nedan redovisar Region Västmanlands avtal om VFU/praktik. Flera avtal är undertecknade under 2018 och ett par avtal är föremål för översyn/revision. Avtalet med Örebro universitet om VFU för psykologstudenter undertecknades 2017 men gäller från 2018.

Avtal/dokument	Parter	Antal platser/veckor
Avtal om VFU i sjuksköterske-, specialistsjuksköterske- och barnmorskeprogram*	Mälardalens högskola, Akademin för hälsa vård och välfärd och Landstinget Västmanland	Antal platser ej specificerat.
Avtal om VFU inom fysioterapeututbildning*	Mälardalens högskola och Landstinget Västmanland	HT max 200 veckor VT max 300 veckor
Avtal om VFU inom socionomutbildning**	Mälardalens högskola, Akademin för hälsa vård och välfärd och Region Västmanland	Minst 3 platser per år å 20 veckor.
Avtal om VFU för studenter inom biomedicinsk analytiker, logoped och röntgensjuksköterska**	Uppsala Universitet, Medicinska och farmaceutiska verksamhetsområdet och Landstinget Västmanland	BMA=12 veckor per år Logoped=enl tabell i avtal veckor, ca 100 veckor/år Röntgenssk VT=16 veckor Röntgenssk HT=8 veckor Spec-ssk, enl senare ök.
Avtal om VFU för studenter inom röntgensjuksköterskeprogrammet	Luleå tekniska universitet, Institutionen för hälsovetenskap och Landstinget Västmanland.	Årligen 1 student per placering.
Avtal om VFU inom specialistsjuksköterskeprogram inriktning operation**	Karlstads universitet, Fakulteten för samhälls- och livsvetenskaper och Landstinget Västmanland	HT=4-6 platser VT=4-6 platser
Avtal om verksamhetsförlagd utbildning (VFU) av studerande på läkarutbildningen	Uppsala universitet och Landstinget i Uppsala län å ena sidan och Landstinget Västmanland å andra	Cirka 900 veckor per år.
Avtal om verksamhetsförlagd utbildning (VFU) av studerande på läkarutbildningen**	Örebro universitet, Läkarprogrammet och Region Västmanland å andra	Målsättning att inom primärvård erbjuda 88 studentveckor årligen.
Avtal om VFU för studenter inom arbetsterapeutprogram, BMA och röntgensjuksköterskeprogram (med möjlighet för fler utbildningar att ingå)	Örebro universitet, Hälsovetenskapliga Institutionen och Landstinget Västmanland	Arbterapeut=1 student per termin BMA=1 student åt gången Röntgenssk VT=2 studenter å 9 veckor Röntgenssk HT=2 studenter å 12 veckor
Avtal om VFU för psykologstudenter	Örebro universitet och Region Västmanland	5 platser om 15 veckor vardera.
Överenskommelse om samverkan mellan RV och Västmanlands kommuner/gymnasieförbund avseende APL inom Vård- och omsorgscollege Västmanland	Vård- och omsorgsutbildningarna inom följande kommuner/gymnasieförbund: Köping, Kungsör, Arboga, Hallstahammar, Surahammar, Sala, Norra Västmanlands Utbildningsförbund, Västerås stad och Region Västmanland.	Region Västmanland tillhandahåller tillgängliga APL-platser utifrån att de kvalitetssäkrats enligt gällande kriterier och att eleven har uppnått godkänd nivå för att läsa programfördjupning inom akutsjukvård eller psykiatri. Elever från ungdomsgymnasier har förtur till tillgängliga APL-platser.

*) Revidering pågår.

**) Nytt för 2018.

I den mån Region Västmanland och Uppsala universitet finner att det är önskvärt att långsiktigt ta emot läkarstudenter inom den västmanländska primärvården kan gällande avtal behöva ses över så att även primärvårdspraktik täcks in på ett bra sätt.

Volymer VFU- och praktikveckor

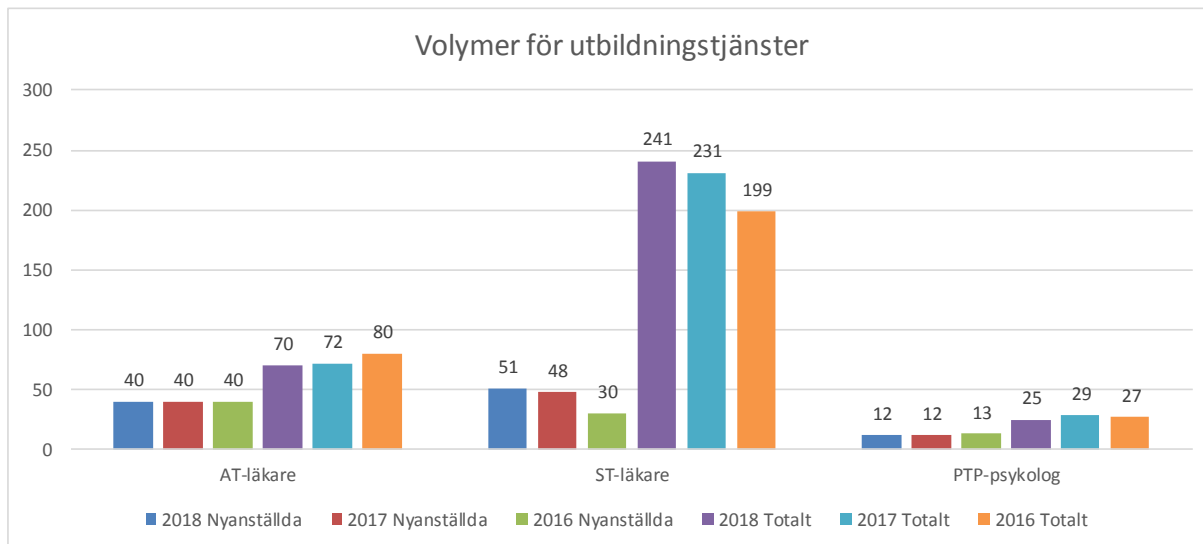
VFU- och praktikveckor som har genomförts i Region Västmanland under de senaste tre åren.

Senast reviderad 2019-01-07	2018	2017	2016
Utbildningsprogram	Antal VFU-veckor inom RV (inkl privata)	Antal VFU-veckor inom Ltv (inkl privata)	Antal VFU-veckor inom Ltv (inkl privata)
Medicinska sekreterare	580	515	218
Inkluderar högskolestudenter, YH- och gymnasieelever.			
Omvårdnadsprogram - skötarelever	174	213	231
Omvårdnadsprogram - undersköterskeelever	885	875	1165
Praktik efter egen förfrågan försäkrade via regionens försäkring	51	58	47
	(ej KLIPP)	(ej KLIPP)	(ej KLIPP)
Arbets terapeutprogram 180 hp	75	82	101
Audionomprogram 180 hp	2	0	5
	(ej KLIPP)	(ej KLIPP)	(ej KLIPP)
Barnmorskeprogram 90 hp	290	270	268*
BMA-program 180 hp	78	41	16
	(ej KLIPP)	(ej KLIPP)	(ej KLIPP)
Dietistprogram 180 hp	23		
Fysioterapeutprogram 180 hp	312	343	384
Logopedprogram 180 hp	88	95	110
Psykologprogrammet 300 hp	90	28	35
	(ej KLIPP)	(ej KLIPP)	(ej KLIPP)
Röntgensjuksköterskeprogram 180 hp	75	41	58
	(ej KLIPP)	(ej KLIPP)	(ej KLIPP)
Sjuksköterskeprogram 180 hp	2645	2864	2747
Socionomprogram 180/210 hp	10	30	10
	(ej KLIPP)		(ej KLIPP)
Specialistsjuksköterskeutbildning	379	479	462
- inriktning Akutsjukvård 60 hp	24	1	27
- inriktning Ambulanssjukvård 60 hp	7	71	1 u
- inriktning Anestesisjukvård 60 hp	85	90	105
- inriktning Barn 60 hp	37	21,5	10
- inriktning Distriktsköterska 75 hp	53	130,5	186
- inriktning Intensivvård 60 hp	42	32	32
- inriktning Operationssjukvård 60 hp	96	77	53
- inriktning Psykiatrisk vård 60 hp	35	56	50
Totalt VFU medellånga utb	4118	4331	4243
Läkarprogram 330 hp	937	993	900
(fr o m 2018 endast slutenvård)	(ej KLIPP)	(ej KLIPP)	(ej KLIPP)
Läkarprogram 330 hp (primärvård)	42		
	(ej KLIPP)		
Totalt alla vårdutbildningar	6736	7007	6848

*) Siffran för 2016 är korrigerad från tidigare 366, även totalsiffran är korrigerad med motsvarande minskning.

Volymer Utbildningstjänster

Nedanstående tabell redogör för volymer rörande utbildningstjänster för de tre senaste åren. Totalsiffrorna kan variera förhållandevis mycket och kan bero på faktorer som föräldraledigheter och liknande som gör att tjänstgöringstiden förlängs för somliga.

Beträffande AT-läkare ligger det årliga intaget stadigt på 40, vilket är i nivå med de beslut som har fattats kring hur många AT-platser som ska tillsättas årligen i Region Västmanland. Siffrorna för ST-läkare sticker ut såtillvida att både siffrorna över antalet nyanställda och det totala antalet anställda ST-läkare ligger i märkbart ökande trender i den redovisade treårsperioden. Att siffran över nyanställda har ökat något beror troligen på en faktisk och nödvändig ökning av antalet nyanställda ST-läkare. Ökningen för det totala antalet ST-läkare antas bero dels på en ökning av antalet nyanställningar, dels på att metoder för att mäta antalet ST-läkare har förfinats.

Ekonomiska uppgifter

Process/satsning	Intäkt 2018	Intäkt 2017	Kostnad 2018	Kostnad 2017
Utbilda medicinsk sekreterare kliniskt	Försumbara eller 0 kr.	Försumbara eller 0 kr.	Huvudsakligen handledning.	
Utbilda undersköterska och skötare kliniskt	Försumbara eller 0 kr.	Försumbara eller 0 kr.	Huvudsakligen handledning.	
Utbilda kliniskt i medellånga vårdutbildningar	5,4 miljoner varav 3,3 miljoner till VS och 2,1 miljoner till PPHV.	5,8 miljoner, varav 4,2 miljoner kronor till VS och 1,6 miljoner kronor till PPHV.	Lönekostnader (för exempelvis huvudhandledare och kliniska adjunkter) och tid för handledning och kostnader för kompetensutveckling. Kostnader för hantering inom praktik-organisationen.	
-Kliniska adjunkter	Funktion inom VFU-organisationen, framförallt för att stödja kvaliteten på verksamhetsförlagd utbildning.		Region Västmanland (VS) delfinansierar 4 kliniska adjunkter till en kostnad av, för 2018, 1,1 miljoner kronor.	Region Västmanland (VS) delfinansierar 4 kliniska adjunkter till en kostnad av, för 2017, 1,1 miljoner kronor.
Utbilda läkarstudenter kliniskt -Uppsala universitet -Örebro Universitet	För Region Västmanland totalt cirka 2,2 miljoner kr, varav 2,1 miljoner har gått till VS och resterande cirka 110 000 kronor har gått till PPHV.	För Region Västmanland totalt cirka 2,7 miljoner kr, varav 2,5 miljoner har gått till VS och resterande cirka 135 000 kronor har gått till PPHV.	Kostnader för handledning och hantering inom praktik-organisationen.	
Läkarförsörjningssatsning	RS-anslag finansierar om 400 000 kr			
KliPP	IT-stöd för att underlätta placering av studenter på praktikplatser.		19800 kronor.	17400 kronor.